

ชื่อโรงพยาบาล โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ งานการพยาบาลตรวจโรคสูติ-นรีเวชกรรม
รูปแบบที่ต้องการนำเสนอ

Poster Presentation ประเภท : นวัตกรรม

ชื่อ-นามสกุลของผู้นำเสนอ เรือตรีหญิงกาญจนา สมบัติศิรินันท์

ชื่อผลงาน/โครงการพัฒนา แบบคัดกรองการตรวจความเสี่ยงมะเร็งทวารหนักด้วยวิธี Anal Pap Smear (Anal Pap Smear Screening Form)

คำสำคัญ

Human Papilloma Virus (HPV) เป็นไวรัสในกลุ่ม Papilloma ที่ก่อให้เกิดโรคในคน เป็นเชื้อที่พบมากที่สุดในการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (Sexually Transmitted Disease) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งทวารหนัก

ความเสี่ยงมะเร็งทวารหนัก หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ปลอดภัยหรือไม่ได้ใช้วิธีการป้องกัน

สรุปผลงานโดยย่อ

Human Papilloma Virus (HPV) เป็นไวรัสในกลุ่ม Papilloma ที่ก่อให้เกิดโรคในคน เป็นเชื้อที่พบมากที่สุดในการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (Sexually Transmitted Disease) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งทวารหนัก ซึ่งภาวะเสี่ยงของมะเร็ง (Rectal Anal Cancer) เป็นปัญหาสุขภาพเพศของทุกเพศ ทุกวัย ที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ปลอดภัยหรือไม่ได้ใช้วิธีการป้องกัน และปัจจุบันพบผู้รับบริการเพิ่มขึ้น ณ ศูนย์พัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านคลินิกสุขภาพเพศ ทางพยาบาลจึงพัฒนาและจัดระบบการคัดกรองสาเหตุ ความรุนแรงของโรค และปัจจัยด้านพฤติกรรมเสี่ยง อย่างเป็นองค์รวมตามมาตรฐานทางการบริการ โดยการเลือกใช้แบบคัดกรองการตรวจความเสี่ยงมะเร็งทวารหนักด้วยวิธี Anal Pap Smear (Anal Pap Smear Screening Form) ที่มีการบันทึกข้อมูลสำคัญ ในส่วนของข้อมูลประวัติส่วนตัว สาเหตุ และปัจจัยเสี่ยงต่อการดำเนินของโรค ความรุนแรงของโรค ความสัมพันธ์ภาพเชิงครอบครัว เศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายในการรักษา รวมถึงการส่งต่อสหสาขาวิชาชีพในการร่วมกันดูแลรักษาและการติดตามผลการรักษาอย่างต่อเนื่อง

แบบคัดกรองการตรวจความเสี่ยงมะเร็งทวารหนักด้วยวิธี Anal Pap Smear (Anal Pap Smear Screening Form) ขึ้นนี้จึงเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการรักษา ตามแนวทางการดูแล ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งทวารหนักในกลุ่มเสี่ยง ตามมาตรฐานการบริการที่เป็นเลิศ และสอดคล้องกับการสร้างสุขภาวะทางเพศที่ดีตามแบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้รับบริการและได้รับลิขสิทธิ์เลขที่ ว.๐๔๖๒๘๒

สมาชิกทีม

- ๑.รศ.ดร.นพ.อดิวิฐ กุมพมาศ
- ๒.อาจารย์นพ.ศิวพล ฐิตยารักษ์
- ๓.เรือตรีหญิงกาญจนา สมบัติศิรินันท์

๔.พว.กษมา มาตรศรี

๕.พว.วินิตย์ หลงละเลิง

เป้าหมาย

- 1.เพื่อลดความคลาดเคลื่อนจากการคัดกรองรายโรค
- 2.เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้คำปรึกษา โดยมีกรอบการซักประวัติและการคัดกรองอย่างครอบคลุมในการแยกโรค
- 3.เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่สอดคล้องกับแนวทางการรักษาตามมาตรฐานการรักษาและการพยาบาล

ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

Human Papilloma Virus (HPV) เป็นไวรัสในกลุ่ม Papilloma ที่ก่อให้เกิดโรคในคน เป็นเชื้อที่พบมากที่สุดในการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (Sexually Transmitted Disease) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งทวารหนัก ซึ่งภาวะเสี่ยงของมะเร็งทวารหนัก (Rectal Anal Cancer) เป็นปัญหาสุขภาพเพศของทุกเพศ ทุกวัย ที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่ปลอดภัยหรือไม่ได้ใช้วิธีการป้องกัน และปัจจุบันพบผู้รับบริการเพิ่มขึ้น ณ ศูนย์พัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านคลินิกสุขภาพเพศ ทางพยาบาลจึงพัฒนาและจัดระบบการคัดกรองสาเหตุ ความรุนแรงของโรค และปัจจัยด้านพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพเพศ

ซึ่งจากการศึกษาการเกิดโรคมะเร็งจากการติดเชื้อ HPV ในเพศชายพบว่า เชื้อ HPV เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งทวารหนักร้อยละ 93 มะเร็งช่องปากและลำคอร้อยละ 63 และมะเร็งที่องคชาติร้อยละ 36 ส่วนในเพศหญิงพบว่าเชื้อ HPV เป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งปากมดลูกร้อยละ 70 จากการศึกษาพบว่าปัจจัยเสี่ยงทำให้เกิดการติดเชื้อ HPV หรือเป็นมะเร็งต่าง ๆ ได้แก่ การมีพฤติกรรมทางเพศ ที่ไม่เหมาะสมการมีเพศสัมพันธ์ในขณะที่มีอายุน้อยและมีเพศสัมพันธ์กับหลาย ๆ คน การมีความรู้และ ทักษะที่ไม่ถูกต้องทางเพศ โดยเฉพาะวัยรุ่นในปัจจุบันที่คิดว่าการแสดงออกทางเพศถือเป็นเรื่องปกติ นอกจากนี้ยังพบว่า การฉีดวัคซีนป้องกันเชื้อ HPV เป็นการป้องกันขั้นปฐมภูมิของการติดเชื้อ HPV ที่มีประสิทธิภาพ พยาบาลเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้รับบริการมากที่สุด จึงมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันการติดเชื้อ HPV ทั้งบทบาทด้านการเป็นผู้ประเมินภาวะสุขภาพ บทบาทด้านการให้ความรู้ บทบาทด้านการให้คำปรึกษา และบทบาทในการสร้างงานวิชาการและสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อ HPV และวัคซีนป้องกันเชื้อ HPV อย่างถูกต้องและลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค ที่เกิดจากเชื้อ HPV ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับระบบบริการของศูนย์พัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านคลินิกสุขภาพเพศ แผนงานการพยาบาลตรวจโรคสูติ นรีเวชกรรม โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ เป็นหน่วยงานที่ให้การดูแลบริการสุขภาพอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านสุขภาพทางเพศ เพื่อให้ประชาชนได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง มีภาวะสุขภาพทางเพศที่ดี ป้องกันปัญหาทางด้านร่างกาย จิต สังคม ที่อาจจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์การดูแลผู้รับบริการกลุ่มชายรักชาย พบว่าใน ปี 2558-2562 มีผู้รับบริการชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายทางทวารหนักมารับบริการที่คลินิกสุขภาพเพศจำนวน 918 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.32 ในจำนวนนี้เป็นกลุ่มชายรักชาย ที่เข้ารับ

การตรวจหาภาวะเสี่ยงมะเร็งทวารหนัก ที่มีสาเหตุจากเชื้อ HPV และส่วนมากเป็นชายรักชายที่มีบทบาททางเพศสัมพันธ์ทางทวารหนักที่เป็นฝ่ายรับ (Sexual Anal Receptive Intercourse) พบร้อยละ 98 ชายรักชายที่มีบทบาททางเพศสัมพันธ์ มีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนักที่เป็นทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับ (Both Anal Intercourse) ร้อยละ 75 และฝ่ายรุกเพียงอย่างเดียว (Anal active Intercourse) ร้อยละ 14 เช่นเดียวกับรายงานวิจัยของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พบการติดเชื้อ HPV ในเพศชายร้อยละ 73 โดยเฉพาะในกลุ่มชายรักชาย พบร้อยละ 60 และพบมากในชายรักชายที่มีความชอบหรือบริบททางเพศที่เป็นฝ่ายรับ (Anal Receptive Intercourse)

ดังนั้นเพื่อให้เกิดมาตรฐานการดูแลและรักษาอย่างครบวงจรรวมตามมาตรฐานทางการบริการ แบบคัดกรองการตรวจความเสี่ยงมะเร็งทวารหนักด้วยวิธี Anal Pap Smear (Anal Pap Smear Screening Form) ขึ้นนี้จึงมีความสำคัญต่อผู้รับบริการโดยตรง ในส่วนของข้อมูลประวัติส่วนตัว สาเหตุและปัจจัยเสี่ยงต่อการดำเนินของโรค ความรุนแรงของโรค สัมพันธภาพเชิงครอบครัว เศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายในการรักษา รวมถึงการส่งต่อสหสาขาวิชาชีพ ในการร่วมกันดูแลรักษา และการติดตามผลการรักษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแบบคัดกรองนี้ สามารถสะดวกต่อผู้ให้บริการ เช่น พยาบาล ด้านการบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปสู่การรักษาและศึกษาเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการใช้แบบคัดกรองขึ้นนี้

กิจกรรมการพัฒนา

1. พยาบาลผู้ให้คำปรึกษาเฉพาะรายโรค หรือนักเพศวิทยาคลินิกนำนวัตกรรมแบบฟอร์มการคัดกรองภาวะเสี่ยงการเกิดมะเร็งทวารหนักจากเชื้อ HPV
2. อธิบายปัจจัย สาเหตุ อาการแสดง ความรุนแรงของโรค กลุ่มโรค และการดำเนินของภาวะเสี่ยงการเกิดมะเร็งทวารหนักจากเชื้อ HPV
3. แนะนำขั้นตอนของการรักษา รูปแบบและวิธีการรักษา การส่งต่อการรักษา พร้อมกับพิทักษ์สิทธิ์ค่าใช้จ่ายในการรักษา
4. แนะนำแนวทางการส่งต่อการรักษา และประสานงานกับทีมสหสาขาวิชาชีพ ที่เกี่ยวข้องในฝั่งกระบวนการการรักษาโรคดังกล่าว (ตามผังไหลการบริการของภาวะหย่อนสมรรถภาพทางเพศในชาย)
5. รายงานผลตรวจทางพยาธิวิทยา และประเมินความรุนแรงของโรคซ้ำทุก 1 เดือน
6. วิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการบริการและขั้นตอนการรักษา ตามผังไหลการบริการภาวะเสี่ยงการเกิดมะเร็งทวารหนักจากเชื้อ HPV
7. ติดตามประเมินผลลัพธ์ทางการรักษา ทุก 3-6 เดือน

การประเมินผลการเปลี่ยนแปลง

1. มีแนวทางด้านแบบคัดกรองรายโรคที่ชัดเจนที่สอดคล้องกับแนวทางการรักษาภาวะผิดปกติ (Flow Care for Anal Pap Smear Service) ได้ตามมาตรฐานการรักษา
2. พยาบาลผู้ให้คำปรึกษาสามารถใช้แบบฟอร์มนี้ได้อย่างเข้าใจและส่งผลดีต่อการรักษา
3. ลดระยะเวลาด้านการให้คำปรึกษาในผู้รับบริการรายใหม่ในกลุ่มภาวะเสี่ยงการเกิดมะเร็งทวารหนักจากเชื้อ HPV
4. ผลลัพธ์ด้านการรักษาดีขึ้น ความรุนแรงของโรคลดลงตามตัวชี้วัด

5. เกิดคุณค่าแก่ผู้ปฏิบัติตามแนวทางการแยกกลุ่มโรค ทำให้เข้าใจและมีความมั่นใจในการให้คำปรึกษาเชิงลึกจนส่งผลต่อการรักษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม
6. เกิดการบูรณาการของสหสาขาวิชาชีพด้านการรักษา การทำเพศบำบัด จิตบำบัด
7. ด้านผลลัพธ์ ทำให้ผู้รับบริการได้เข้าสู่การรักษา ตรงตามความเชี่ยวชาญของแพทย์เวชศาสตร์ทางเพศ ตามการแยกกลุ่มโรค

บทเรียนที่ได้รับ

- **ปัจจัยสนับสนุน**

๑. ความเชี่ยวชาญของพยาบาลผู้จัดการรายกรณีสุขภาพเพศที่เลือกใช้แบบคัดกรองการตรวจความเสี่ยงมะเร็งทวารหนักด้วยวิธี Anal Pap Smear (Anal Pap Smear Screening Form)
 ๒. ความเชี่ยวชาญของแพทย์เวชศาสตร์ทางเพศที่ร่วมกันดูแลยังไม่หลากหลายพอ จนทำให้ยังไม่สามารถนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย
 ๓. เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านการให้คำปรึกษาเชิงลึกและด้านการรักษาที่ครอบคลุมของโรค
 ๔. เกิดการบูรณาการด้านวิธีการรักษาแบบองค์รวม
- ด้านร่างกาย คือ การรักษาตามสาเหตุของการเกิดโรคจากความเสี่ยงของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยหรือไม่ได้ป้องกัน การดูแลตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ การปรับรูปแบบชีวิตประจำวัน การนอน การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย
- ด้านจิตใจ คือ การคัดแยกด้านภาวะจิตใจได้แก่ ความเครียด ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง หรืออาจจะคัดกรองได้ถึงภาวะอารมณ์สองขั้ว (ไบโพลาร์) ภาวะถูกดูถูกด้านความเป็นชายที่อาจจะมาจากคู่ครองหรือเพื่อน จนทำให้ความมั่นใจทางเพศลดลง
- ด้านสังคมและการปรับตัว คือ การคัดแยกด้านระดับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว สังคมการทำงาน ที่มีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
- ด้านเศรษฐกิจหรือรายได้ คือ การคัดแยกด้านความพร้อมสำหรับค่าใช้จ่ายในการรักษาและความพร้อมด้านการสำหรับการเปลี่ยนแปลงชีวิตประจำวัน (Lifestyles)

- **อุปสรรค**

๑. ทีมสหสาขาและแพทย์เวชศาสตร์ทางเพศที่ร่วมกันดูแลยังไม่หลากหลายพอ จนทำให้ยังไม่สามารถนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย
๒. แหล่งบริการสุขภาพเพศในประเทศไทยยังไม่หลากหลาย จึงยังไม่สามารถเทียบเคียงเรื่องความถนัดเชื่อมั่นด้านการรักษาตามกลุ่มโรค
๓. ค่าใช้จ่ายในการรักษาค่อนข้างสูง

การติดต่อกับทีมงาน

ที่อยู่ คลินิกสุขภาพเพศ งานการพยาบาลตรวจโรคสูติ-นรีเวชกรรม
เบอร์ติดต่อ ๐๒-๙๒๖๙๕๑๕ / ๐๘๖๓๕๐๐๖๘๕
E-mail Kanchana.som@gmail.com